

DE BEELDENAAR

MAART/APRIL 2011, 35^e JAARGANG NR. 2

De Utrechtse muntslag in het Oversticht ten tijde van bisschop Frederik van Baden, 1496-1517

STEFAN GROPP

Frederik van Baden werd op 13 mei 1496, als opvolger van de op 16 april van dat jaar overleden David van Bourgondië, tot bisschop van Utrecht gekozen. Hij was de zoon van Karel markgraaf van Baden en Catharina van Oostenrijk.¹ Met de benoeming van een volle neef van keizer Maximiliaan werd er dus opnieuw een Bourgondische protégé op de Utrechtse bisschoppelijke zetel geplaatst. Vóór zijn intronisatie te Utrecht was Frederik van Baden domkanunik te Keulen.

Reeds tijdens de regering van David van Bourgondië had men besloten, naast de Munt te Wijk bij Duurstede, een tweede muntplaats in het Oversticht op te richten. Zo werd op 18 augustus 1494 bepaald dat Johan van Papenvelt, sinds 1492 bisschoppelijk muntmeester te Wijk, de muntsoorten die hij aldaar vervaardigde 'oick sall moegen maken ofte doen maken In myns gened. heren munte bynnen synre genaden Stat van Hasselt'.² De tweede Munt van het bisdom Utrecht zou dus in die stad worden gevestigd, waar al tussen 1417 en 1419 een bisschoppelijk munthuis actief was geweest. Van Papenvelt mocht daar voortaan hele en halve davidsgulden, Rijnse gulden, dubbele, enkele, halve en kwart stuivers slaan, volgens de bepalingen van de instructies die hij eerder in verband met de muntslag te Wijk bij Duurstede had ontvangen. Om de nieuwe Munt een goede toekomst te bieden werd de muntmeester daarenboven toestemming verleend de muntgezellen die hem daarvoor geschikt leken naar Hasselt mee te nemen. Gezien het feit dat op 8 juli 1494 Herman Ghiging reeds tot waardijn van de Hasseltse Munt was benoemd,³ stond een start van de muntslag dus niets meer in de weg.

De toegestane denominaties bleken echter niet bij het geldstelsel van het Oversticht aan te sluiten. Johan van Papenvelt werd daarom al in april van het volgende jaar permissie verleend zilveren munten 'nae die manieren van Oueryssele' te slaan.⁴ Ten eerste zou hij munten ter waarde van 1/30 gulden mogen vervaardigen, met een gehalte van 468/1000 en een gewicht van 1,84 gram. De sleischat werd vastgesteld op 'een halff oert gouts' per mark fijn zilver, hetgeen betekende dat de muntmeester per 285 vervaardigde munten 1/8 goudgulden aan de bisschop moest betalen. De werklieden en munters zouden samen 1/8 goudgulden min negen mijten ontvangen. De muntmeester werd verder een remedie van 1 stuk (1,84 gram) per mark bij het gewicht en 7/1000 bij het gehalte toegestaan. Daarnaast mocht Van Papenvelt ook stukken van 1/60 gulden slaan, die over een gewicht van 1,69 gram en een gehalte van 250/1000 dienden te beschikken. De sleischat en de lonen voor het muntpersoneel zou hetzelfde zijn als bij de 1/30 gulden.

Volgens Van Gelder zijn deze stuivers en halve stuivers van Overijssels type, evenals de in 1494 toegestane denominaties, niet teruggevonden.⁵ Hij vermoedt derhalve dat ze te Hasselt niet zijn geslagen en de voorbereidingen voor de muntslag in dit atelier wegens de dood van David van Bourgondië zijn onderbroken. Tegen deze veronderstelling spreekt evenwel, dat op 29 september 1495 'francke Arent franckenzoon synen eedt [heeft] gedaen myns genedigen Heren munte tot Hasselt In affwesen des muntmeesters Johans van Papenvelt tot eere ende profyt myns genedigen Heren truwelyke nae Inneholt der

gunsten dair aff te bewaeren'.⁶ Het is vrij onlogisch een officiële plaatsvervanger te beëdigen als de Hasseltse Munt nog niet gereed was voor de muntslag was. Misschien had Van Papenvelt, naast enkele werklieden, ook muntijzers van Wijk bij Duurstede, waar hij ook verder als muntmeester werkzaam bleef, naar Hasselt meegenomen. De met deze stempels geslagen munten zouden dan van de te Wijk vervaardigde stukken niet zijn te onderscheiden, vooral ook omdat gewicht en gehalte volgens bovengenoemde instructie van augustus 1494 identiek moesten zijn.

Van Haarlem en Van der Heyden

Frederik van Baden heeft op 15 februari 1497 Gerrit van Haarlem en Daniël van der Heyden voor zes jaar tot zijn muntmeesters benoemd.⁷ Beiden waren reeds eerder, ten tijde van David van Bourgondië, als muntmeesters van het Nedersticht actief. Uit een enkele maanden later opgestelde instructie voor Van Haarlem en Van der Heyden blijkt dat deze nu gezamenlijk te Wijk bij Duurstede werkzaam waren.

Johan van Papenvelt verloor onder de nieuwe landsheer dus zijn aanstelling in het Nedersticht. In het Oversticht daarentegen werd hij op 4 november van dat jaar opnieuw tot bisschoppelijk muntmeester benoemd. Waar de Munt gevestigd zou zijn, heeft men in dit geval niet vastgelegd. Er werd alleen bepaald dat de muntslag 'in enige plaitse bynnen onse lande aen gene zyde der ysselen dair onse Stadt van Deunter licht, dair ons dat belieuen sall' plaats moest vinden.⁸ Vreemd is verder dat Johan van Papenvelt in de aanhef van het document 'onsen lieuen dienre ende koeckmeister' wordt genoemd. Uit de aanwezige archivalia is niet op te maken of dit op een vergissing van bijvoorbeeld de kopiist berust, of dat hij daadwerkelijk een dergelijk 'culinair' ambt heeft vervuld.

In de aanstellingsoorkonde wordt Johan van Papenvelt tevens toestemming

verleend verschillende soorten gouden en zilveren munten te slaan. Zo mocht hij voortaan goudgulden vervaardigen, die over een gehalte van 750/1000 en een gewicht van 3,28 gram dienden te beschikken, hetgeen opnieuw precies overeenkomt met de intrinsieke waarde van de Rijnse gulden. De sleischat werd in dit geval vastgelegd op 3/4 goudgulden per mark goud. Verder werd de muntmeester een remedie van twee grein (7/1000) bij het gehalte en een engels (1,538 gram) per mark bij het gewicht toegestaan. De kooplieden zouden voor elke mark fijn goud, die ze op de Munt leverden 95½ goudgulden ontvangen. Voor elke mark fijn zilver moest de muntmeester hen 9 goudgulden betalen. Naast gulden mocht Van Papenvelt zilveren munten ter waarde van 1/24 goudgulden slaan, die over een gewicht van 3,42 gram en een gehalte van 300/1000 dienden te beschikken. Bij deze denominatie was hij vier van deze stuivers per mark zilver als sleischat aan de landsheer verschuldigd. De muntmeester mocht verder stukken van 1/48 goudgulden vervaardigen, met een gehalte van 240/1000 en een gewicht van 2,12 gram. Als sleischat moest hij acht van deze halve stuivers voor elke mark zilver betalen. Van Papenvelt kreeg bovendien toestemming hele en halve plakken aan te munten, die een gewicht van 0,61 respectievelijk 0,41 gram moesten hebben. Deze muntstukken bevatten ook nog maar weinig zilver, namelijk 160/1000 en 107/1000. Men had de muntreeks dus aangepast aan de in het Oversticht circulerende stukken, vooral de emissies van de Overrijsselse steden Deventer, Kampen en Zwolle. Daarmee zouden de toegestane munten, ten opzichte van hun gewicht en gehalte, sterk verschillen van de stukken die Van Haarlem en Van der Heyden tegelijkertijd in Wijk bij Duurstede mochten slaan.

Enkele dagen later werd ook Herman Ghiging opnieuw tot waardijn van de

Hasseltse Munt benoemd. Daarenboven stelde de muntheer 'meister Johan buerduerwercker' aan om 'onse muntysere tot onß munten tot hasselt dienende te snyden ende the maken In behoirlyke manieren, ende des alle te doene dat een guet truwe muntysersnyder schuldich Is te doen'.⁹ Omdat waardijn en stempelsnijder expliciet voor Hasselt werden benoemd, is duidelijk dat de Overstichtse Munt, ondanks de vage omschrijving in Van Papenvelts aanstellingsoorkonde, ook verder in deze plaats gevestigd was.

Veranderingen

Muntmeester Johan van Papenvelt was met de toegestane denominaties blijkbaar niet tevreden. Derhalve werd hem op 27 april 1498 permissie verleend voortaan ook munten ter waarde van 1/12 goudgulden te slaan.¹⁰ Deze moesten over een gewicht van 3,47 gram en een gehalte van 600/1000 beschikken. Het gewicht zou dus nagenoeg identiek zijn met dat van de boven beschreven 1/24 goudgulden. Het was in die tijd vrij gebruikelijk dat de enkele en dubbele stuivers van ongeveer hetzelfde gewicht waren. De juiste intrinsieke waarde van de dubbele stuivers werd dus uitsluitend bereikt door een verdubbeling van het fijngehalte. Dit maakte het voor de tijdgenoten niet gemakkelijk de twee denominaties uit elkaar te houden.

Van de permissie stukken ter waarde van 1/12 goudgulden te slaan heeft Van Papenvelt onmiddellijk gebruik gemaakt. De Hasseltse dubbele stuivers met het jaartal 1498 zijn echter alleen door hun hogere gewicht van de te Wijk bij Duurstede geslagen exemplaren te onderscheiden. De beeldenaar is in beide gevallen nagenoeg identiek.¹¹

In een tarieflijst van 1515 wordt verder een stuiver opgevoerd, met de opmerking: 'penning te Hasselt op de Brabantse stuiver gemunt'. Volgens Van Gelder zijn dit de stukken met het jaartal 1497, die op de voorzijde een vierzijdig wapenschild binnen cirkelboogjes

tonen, omgeven door het omschrift: MO' * NO * FRE' * DE * BADE * EPI * TRA' * 1497.¹² Op de keerzijde is een gevoet kruis op een vierpas afgebeeld, met het omschrift: SALVV - FAC * PO - PVLV * TV - VM * DN. Indien deze munten daadwerkelijk in de Hasseltse Munt geslagen zijn, dan moet muntmeester Van Papenvelt ze, waarschijnlijk nog voor zijn officiële benoeming door Frederik van Baden, volgens de oude instructie van 1494 hebben vervaardigd. Hun gewicht is namelijk ongeveer 1 gram lager dan in de aanstellingsoorkonde van november 1497 was voorgeschreven.

Johan van Papenvelt is vervolgens nog maar korte tijd als bisschoppelijk muntmeester te Hasselt actief geweest. Reeds op 6 september 1499 wordt Aernt Franckens van Papenvelt, een nauwe bloedverwant, tot zijn opvolger benoemd. Waarschijnlijk gaat het hier om dezelfde persoon die, zoals boven beschreven, vier jaar eerder als plaatsvervanger van Johan van Papenvelt was beëdigd. Ook Arent Franksz. van Papenvelt wordt weer als muntmeester van het Oversticht aangesteld. In welke plaats de Munt gevestigd zou zijn heeft men ook in dit geval niet vastgelegd. Anders dan zijn voorganger wordt hem niet meteen toestemming verleend gouden en zilveren munten te slaan. Er is slechts sprake van 'die goudene ende silueren penninge die unse muntmeister voirs. nae die ordinantie ende voit wy hem ordineren ende mit hem ouercomen sullen makende werdt ofte doet maken'.¹³ De straffen voor het overschrijden van de nog op te stellen ordinantie zijn echter wel opgenomen. Zo werd bepaald dat de muntmeester, iedere keer als de gouden munten slechter bevonden werden als voorgeschreven, tweehonderd goudgulden verbeurd zou hebben. Bij de zilveren munten was hij voor elke overtreding een boete van zestig gulden aan de muntheer verschuldigd. Daarenboven moest hij, nog voor uitvaardiging van de aanstellingsoorkonde,

borgen voor de te betalen sleischat en eventuele straffen stellen. Zo staat onder het dokument aangetekend: 'Opten Sestendach In Augusto (...) syn Berndt freyse van dolric ende Ariaen franckensz. borge geworden voir Aernt franckensz. voir drie dusedt golden gulden als die munte to Hasselt truwelyken te bewaeren'. Van deze borgtocht werd Berndt Freyse vervolgens pas in november 1511 door Frederik van Baden officieel 'verlaten'.

Op 7 november 1499 wordt Arent Franksz. van Papenvelt, in drie afzonderlijke instructies, uiteindelijk permissie verleend te Hasselt gouden en zilveren munten te slaan. De gouden munten, Fredericusgulden genoemd, dienden over een gehalte van 492/1000 en een gewicht van 3,28 gram te beschikken.¹⁴ Het gehalte werd dus, tegenover de in 1497 toegestane Rijnse gulden, sterk verlaagd, terwijl het gewicht onveranderd bleef. De sleischat die de muntmeester moest afdragen werd daarentegen verhoogd naar een van deze guldens per mark werks. Verder mocht Van Papenvelt te Hasselt halve en kwart stuivers, alsmede 'doitkens' vervaardigen. De halve stuivers, met een gewicht van 1,78 gram en een gehalte van 220/1000, zouden nu 1/60 gulden gelden. Bij deze denominatie werden dus zowel het gewicht, als ook het gehalte verlaagd. Met de kwart stuiver werd vervolgens 'enen nyen silueren pennynck' ingevoerd.¹⁵ Deze moest 0,97 gram wegen, bij een gehalte van 200/1000. De doitkens ter waarde van 1/48 stuiver zouden vrijwel geheel uit koper bestaan, het zilveragehalte bedroeg nog slechts 30/1000. Het gewicht van deze stukken werd bepaald op 0,30 gram. Tenslotte kreeg de bisschoppelijke muntmeester, evenals zijn voorganger, toestemming munten ter waarde van 1/12 en 1/24 gouden gulden te slaan. Gewicht en gehalte van deze dubbele en enkele stuivers bleven onveranderd. Aangezien Gerrit van Haarlem enkele maanden eerder gelijklopende instructies

voor de Munt te Wijk bij Duurstede had ontvangen, zouden daarmee in het Oversticht weer munten met hetzelfde gewicht en gehalte als in het Nedersticht worden vervaardigd.

De Hasseltse muntmeester kreeg vervolgens in januari 1501 opnieuw toestemming de in Overijssel gebruikelijke hele en halve plakken te slaan. Deze zouden voortaan over een gewicht van 0,56 respectievelijk 0,40 gram moeten beschikken. Het gehalte werd vastgelegd op 147/1000 en 107/1000. Daarmee bleef bij de halve plakken de intrinsieke waarde nagenoeg onveranderd, terwijl bij de hele plakken zowel het gehalte alsook het gewicht, in vergelijking met de voor Johan van Papenvelt opgestelde instructie, werd verlaagd. Op 12 december van datzelfde jaar werd ook het gewicht van enkele andere muntsoorten licht verlaagd. Zo zouden de Fredericusgulden in de toekomst 3,24 gram wegen. Bij de 1/12 en 1/24 gulden, nu officieel stoter en braspennig genoemd, werd het gewicht eveneens gereduceerd naar 3,24 gram.¹⁶ Er vond bij deze denominaties dus niet alleen een verlaging van het gewicht plaats, tegelijkertijd heeft men ook de koers van de munten verhoogd naar 2 1/2 respectievelijk 1 1/4 stuiver.

Enkele maanden later werd een nieuwe waardijn voor de Hasseltse Munt benoemd. Ernst Mulert volgde op 22 april 1502 Herman Ghiging in dit ambt op.¹⁷ Rond deze tijd was nog maar een muntplaats in het bisdom Utrecht actief. Na de dood van Gerrit van Haarlem, op 4 mei 1501, mocht zijn zoon Claes namelijk alleen nog 52 mark aan doitkens afwerken. Na vervaardiging van deze stukken moest de Munt te Wijk bij Duurstede worden gesloten. Derhalve zijn alle Utrechtse munten die tussen het overlijden van Van Haarlem en de benoeming van een opvolger zijn geslagen, met uitzondering van de genoemde doitkens, afkomstig uit het muntatelier te Hasselt.

Frank van Papenvelt

Een nieuwe muntmeester voor de Munt te Wijk bij Duurstede werd pas in 1503 aangesteld. Op 24 april van dat jaar kregen 'in zijnre gnaden muntmeesteren aernt francken van papenuelt ende franck zijnen soen' toestemming 'zijnre gnaden munten tot Wijk ende hasselt' kwart stuivers en duiten te vervaardigen.¹⁸ Een officiële aanstellingsoorkonde voor de beide muntmeesters is in dit geval niet bewaard. Uit de instructie is echter wel op te maken dat Arent Franksz. van Papenvelt te Wijk bij Duurstede was aangesteld, terwijl zijn zoon Frank blijkbaar de Munt te Hasselt zou beheren. Er wordt in dit document namelijk bepaald dat eerstgenoemde naast kwart stuivers en duiten te Wijk ook doitskens mocht aanmunten: 'Voert mach aerndt in mijns genadigen heren munte tot Wijk maecken offte doen maecken enen silueren penninck ende sal heijten een doejtken'.

Frank Arentsz. van Papenvelt mocht voortaan te Hasselt, net zoals zijn vader te Wijk bij Duurstede, kwart stuivers slaan met een gehalte van 180/1000 en een gewicht van 0,97 gram. In vergelijking met de vorige instructie werd in dit geval dus het gehalte licht verlaagd. Van deze stukken 'sullen gelden die vijue enen geualueerden stuer', hetgeen betekent dat een Brabantse stuiver dezelfde waarde vertegenwoordigde als 1 1/4 Utrechtse stuiver. Verder mocht de Hasseltse muntmeester duiten vervaardigen, waarvan 'sullen gelden die thien enen geualueerden stuer'. Deze duiten moesten 0,56 gram wegen, bij een gehalte van 150/1000.

Uit de volgende jaren zijn maar heel weinig archiefstukken met betrekking tot de Utrechtse muntslag overgeleverd. Het is derhalve ook niet bekend hoe lang Arent Franksz. van Papenvelt als bisschoppelijk muntmeester werkzaam bleef. In juli 1509 stelt Frederik van Baden hem aan als 'warandtmeister' van 'vnse Canijnen warande op heijmenberch'.¹⁹ In dit

document wordt hij nog aangeduid als 'onsen getruwen muntmeister'. Wanneer de muntheer vier jaar later met Frank Arentsz. van Papenvelt afrekenet wegens de sleischat voor de tussen 16 december 1505 en 28 juli 1513 in de munthuizen te Hasselt en Wijk geslagen gouden en zilveren munten, wordt Arent Franksz. in de daarover opgemaakte 'Recess' evenwel niet meer genoemd.²⁰ Het is daarom mogelijk dat de Munt te Wijk reeds in 1505 van de vader op de zoon overging.

Frank Arentsz. van Papenvelt heeft de muntslag blijkbaar weer kunnen uitbreiden. Zo werd in 1510 opnieuw begonnen met de uitgifte van dubbele stuivers.²¹ Een instructie die de details van deze muntslag vastlegde, is in dit geval echter niet bewaard. Naast zilveren munten heeft de bisschoppelijke muntmeester, volgens bovengenoemd Recess, in deze jaren ook weer goudguldens vervaardigd. Deze omvangrijkere muntproductie, in combinatie met de vrij lange periode die nu afgerekend werd, zorgde er blijkbaar voor, dat Van Papenvelt bij de sleischatberekening in 1513 een aanzienlijke som geld aan de muntheer verschuldigd was. Hij bleek dan ook niet in staat het berekende bedrag ineens te voldoen en moest 'hondert ende drije ende twijntich nije badenssche gulden, vier ende twijntich brabantse stuer voer elcken gulden gerekent' schuldig blijven.²²

Op 25 november 1514 verkreeg Frank Arentsz. van Papenvelt toestemming te Hasselt opnieuw kwart stuivers, alsmede hele en halve plakken te slaan. Daarbij werd nu zowel het gehalte als ook het gewicht verlaagd. Zo zouden de kwart stuivers voortaan over een gewicht van 0,91 gram en een gehalte van 132/1000 dienen te beschikken.²³ De hele en halve plakken moesten nu 0,53 respectievelijk 0,38 gram wegen. Het gehalte werd vastgelegd op 111/1000 en 77/1000. Dit betekent dus bij alle drie denominaties een aanzienlijke verlaging

van de intrinsieke waarde. De Utrechtse muntslag bleef in deze tijd beperkt tot kleinere muntsoorten. Grotere zilveren munten zijn voor het laatst in 1512 geslagen.

Frederik van Baden, die intussen genoeg had van zijn onrustig heerschapsgebied, vatte in 1516 het plan op de Utrechtse zetel tegen een andere te verwisselen. Toen hij daarover in onderhandeling trad met de Franse koning, dwongen keizer Maximiliaan en zijn kleinzoon Karel hem het bisdom voor een jaargeld af te staan.²⁴ Reeds op 24 september van het volgende jaar overlijdt Frederik van Baden te Lier in Brabant. Frank Arentsz. van Papenvelt bleef ook onder het bewind van de nieuwe bisschop gehandhaafd. Philips van Bourgondië benoemde hem in maart 1519 tot zijn muntmeester en verleende hem toestemming verschillende soorten gouden en zilveren munten te slaan.²⁵ ■

Met dank aan drs. A.A.J. Scheffers.

NOTEN

1. F. VAN MIERIS *Beschrijving der bisschoplyke munten en zegelen van Utrecht in't byzonder ...* (Leiden 1726) 275.
2. Het Utrechts Archief (HUA), Bisschoppelijk archief (toegang 218-1), Officiarium domini David (inv. 373), f. 38^{rv}-39^{vr}.

3. HUA 218-1, inv. 373, f. 43^{vr}.
4. HUA 218-1, inv. 373, f. 43^{rv}-44^{vr}.
5. H. ENNO VAN GELDER *De Utrechtse munten ten tijde van bisschop David van Bourgondië* *Jaarboek van het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Munt- en Penningkunde* 58-59 (1971/72) 30.
6. HUA 218-1, *Diversorium Davidis* (inv. 4), f. 391.
7. HUA 218-1, *Liber officiorum van bisschop Frederik van Baden* (inv. 374), f. 49^r-51^v.
8. HUA 218-1, inv. 374, f. 74^r-77^r.
9. HUA 218-1, inv. 374, f. 77.
10. HUA 218-1, inv. 374, f. 86^v-87^r.
11. P.O. VAN DER CHIJS *De munten der bisschoppen, van de heerlijkheid en de stad Utrecht, van de vroegste tijden tot aan de Pacificatie van Gend* (Haarlem 1859) 230-231, pl. XXI.
12. H. ENNO VAN GELDER *Muntnamen in de Nederlanden, 15e - 17e eeuw* *Jaarboek van het Koninklijk Nederlands Genootschap voor Munt- en Penningkunde* 78 (1991) 90; VAN DER CHIJS *Utrecht*, 230, pl. XXI nr. 5.
13. HUA 218-1, inv. 374, f. 102^v-105^r.
14. HUA 218-1, inv. 374, f. 109.
15. HUA 218-1, inv. 374, f. 109^v-110^r.
16. *Officiarium referendissimi frederici de baden 1496-1516* (Deventer 1872) 269-271.
17. *Ibidem*, 285-286.
18. *Ibidem*, 303-305.
19. *Ibidem*, 388-389.
20. *Ibidem*, 430-431.
21. VAN DER CHIJS *Utrecht*, 233, pl. XXI nr. 17.
22. *Officiarium referendissimi frederici de baden 1496-1516* (Deventer 1872) 430-431.
23. *Ibidem*, 453-455.
24. F. VAN MIERIS *Beschrijving der bisschoplyke munten en zegelen van Utrecht in't byzonder ...* (Leiden 1726) 276-277.
25. HUA 218-1, *Officiarium pro tempore domini Philippi de Burgundia* (inv. 375), f. 49-51.

(advertentie)

Op elk gewenst moment in onze voorraad penningen kijken?

Dat kan op: www.mevius.nl

Keuze uit ruim duizend stuks vanaf de 16e tot en met de 21e eeuw.

Ook numismatische literatuur kunt u op onze website vinden.

Mevius Numisbooks International B.V.

Oosteinde 97, 7671 AT Vriezenveen

Tel. 0546 561 322, Fax 0546 561 352, E-mail: info@mevius.nl

Bezoek aan ons kantoor alleen op afspraak.